

A1.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το κείμενο πραγματεύεται το ρόλο που διαδραματίζει ο λόγος στην προσωπικότητα του ατόμου. Αρχικά ο συγγραφέας τονίζει πως σκέψη και ομιλία είναι άρρηκτα συνδεδεμένες. Άλλωστε ο τρόπος ομιλίας και γραφής αναδεικνύει το χαρακτήρα του ανθρώπου, δηλαδή την οργάνωση της σκέψης του, τον εσωτερικό και διανοητικό του κόσμο. Τα απαραίτητα συστατικά ορθής έκφρασης είναι τόσο οι βιολογικές καταβολές, όσο και η εκπαίδευση. Τέλος, καταλήγει ο συγγραφέας, η αγωγή είναι αυτή που διαμορφώνει την προσωπικότητα κάθε ατόμου είτε προέρχεται από άτομα είτε από φορείς.

B1.

Ο τρόπος που κάποιος εκφράζεται, μιλά και γράφει μας αποκαλύπτει το χαρακτήρα του. Από τον τρόπο που κάποιος εξωτερικεύει τις σκέψεις του, τα συναισθήματά του, τους προβληματισμούς του διαφαίνεται η πνευματική καλλιέργεια του ανθρώπου και γενικότερα η παιδεία που έχει λάβει. Διαπιστώνεται, δηλαδή, το ήθος, οι αρχές, οι αξίες του κάθε ατόμου. Γι' αυτό λοιπόν γλώσσα και σκέψη αλληλεπιδρούν.

B2.

Ο συγγραφέας στην πρώτη παράγραφο του κειμένου χρησιμοποιεί ως τρόπο πειθούς την αυθεντία. Επικαλείται μια ρήση του Πλάτωνα («και τα δύο ... Σοφιστής») για να ισχυροποιήσει τη θέση του.

B3.

α) Συνώνυμα

Εκφράζεται	Διατυπώνει, εξωτερικεύει
Θάρρος	Σθένος, κουράγιο
Κύριο	Κύριο, ουσιώδες, βασικό
Αποφασιστική	Καταλυτική, τολμηρή, καίρια
Παρέχουν	Προσφέρουν

β) Αντώνυμα

Άστοχο	Εύστοχο
Κρύψει	Φανερώσει
φτώχεια	Πλούτος
Σωματικές	Ψυχικές, πνευματικές
Φυσικό	Αφύσικο, τεχνητό

B4.

Ενδεικτικός πλαγιότιτλος:

- Καταλυτικός ο ρόλος της αγωγής στη διαμόρφωση της προσωπικότητας

Γ1.

ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΛΟΓΟΥ

Επικοινωνιακό πλαίσιο:

Άρθρο

Τίτλος

Πρόλογος:

Αναφορά στα χαρακτηριστικά της γλώσσας των νέων.

Κύριο Μέρος:

Α' Ζητούμενο:

Αιτίες γλωσσικής υποβάθμισης:

- 1) Η γενικότερη κρίση και δυσλειτουργία της παιδείας:
 - Ο τεχνοκρατικός, απλώς εξειδικευτικός της χαρακτήρας δε συμβάλλει στην ευρύτερη πνευματική καλλιέργεια, συστατικό στοιχείο της οποίας είναι η άρτια γλωσσική κατάρτιση και η συνακόλουθη ορθή χρήση του λόγου.
 - Η κακή οργάνωση της γλωσσικής διδασκαλίας έχει ως συνέπεια ο μαθητής να μην κατανοεί ούτε να προσεγγίζει σωστά τα γλωσσο-εκφραστικά στοιχεία ούτε να αφομοιώνει το γλωσσικό πλούτο των λογοτεχνικών κειμένων.
- 2) Τα ΜΜΕ και κυρίως η τηλεόραση, στα οποία κυριαρχούν:
 - η υποχώρηση του λόγου έναντι του ήχου και της εικόνας, που περιορίζουν το λεξιλογικό πλούτο
 - τα χαμηλής ποιότητας προγράμματα, που δεν εμπεριέχουν πλούσιο λόγο, ούτε αναδεικνύουν ευρύτερα πνευματικά ενδιαφέροντα, η διαφήμιση με τη συνθηματική χρήση της γλώσσας, το πλήθος των ξενικών στοιχείων, την επιτηδευμένη ασυνταξία, τους κακάσχημους νεολογισμούς κλπ
 - η «υπερκατανάλωση» τηλεοπτικού θεάματος που περιορίζει την ανθρώπινη επικοινωνία και την ανάγνωση βιβλίων
- 3) Η ιεράρχηση των αξιών του σύγχρονου ανθρώπου, κυρίαρχο στοιχείο της οποίας συνιστά η ταύτιση του «έχειν» με το «είναι». Η επιδίωξη του υλικού ευδαιμονισμού συνεπάγεται την έλλειψη του ελεύθερου χρόνου και της διάθεσης για γνήσια ψυχαγωγία (π.χ. βιβλίο), που προϋποθέτει πνευματικό μόχθο.
- 4) Η ποιότητα των ανθρωπίνων σχέσεων. Ως ένα μεγάλο βαθμό οι σχέσεις, τυπικές και συμβατικές ή απλώς “οικονομικές” συνιστούν μια απρόσωπη επικοινωνία που

εξυπηρετεί μόνο τις αναγκαίες συναλλαγές. Η φτωχή σε συναισθήματα επικοινωνία εκφράζεται με λεξιλογική πενία.

5) Η πολιτική ζωή

Χαρακτηριστικά στοιχεία της:

- οι λαϊκίστικες, δημαγωγικής σκοπιμότητας, συνθηματικές εκφράσεις,
- η «ξύλινη» γλώσσα που δεν παράγει προβληματισμούς, αντίθετα αναπαράγει, «ταυτοποιεί» τις δογματικές ιδεολογικές αρχές και αντιστοιχεί πλήρως στις κομματικές πεποιθήσεις
- η απουσία πολιτικού προβληματισμού και ιδεολογικών αναζητήσεων δεν καλλιεργεί την έφεση για ανάγνωση πολιτικού περιεχομένου κειμένων και βιβλίων.

6) Η τεχνολογική εξέλιξη και η επίδραση των αναπτυγμένων χωρών, κυρίως σε μια εποχή παγκοσμιοποίησης έχουν ως συνέπειες:

- την επιβολή της ξενόγλωσσης ορολογίας για τα εισαγόμενα τεχνολογικά επιτεύγματα, μερικά από τα οποία δύσκολα αποδίδονται στην ελληνική γλώσσα.
- την εισβολή πολλών ξενικών γλωσσικών στοιχείων (από τα ΜΜΕ, τη διεθνική τέχνη, όπως είναι η μουσική, ο κινηματογράφος κ.λπ.) που χρησιμοποιούνται μάλιστα στην καθημερινή επικοινωνία.

Μεταβατική παράγραφος

Αναφορά στις συνέπειες – Ανάγκη να ληφθούν μέτρα.

Β' Ζητούμενο

Προτάσεις

1) Η οικογένεια, η οποία μπορεί να αποτελέσει πρωταρχικό παράγοντα γλωσσικής καλλιέργειας του νέου, είναι ανάγκη να:

- παρέχει τα κατάλληλα πνευματικά ερεθίσματα στα νεαρά μέλη της, γεγονός που θα διαδραματίσει καθοριστικό ρόλο στις προτεραιότητες και τις επιλογές τους.
- ασκεί ορθή γλωσσική αγωγή, κυρίως μέσα από τον ορθό λόγο της καθημερινής επικοινωνίας και το διάλογο.
- καλλιεργεί την αγάπη για το βιβλίο και όχι απλώς τη χρησιμοθηρική αντίληψη για τη γνώση στο στενό πλαίσιο της επιδιωκόμενης επαγγελματικής αποκατάστασης.

2) Η εκπαίδευση οφείλει να:

- καταστήσει γνωστή τη γλώσσα σε όλη την ιστορική της διαδρομή και να αναδείξει με ελκυστικό και προσιτό τρόπο το λεξιλογικό της πλούτο και, κυρίως, τη λειτουργικότητά του στην καθημερινή επικοινωνία.
- αναβαθμίσει τα γλωσσικά μαθήματα και να επιδιώξει την ορθή διδασκαλία της γλώσσας χωρίς πνεύμα σχολαστικισμού ή τυπολατρίας, αλλά με σύγχρονους επιστημονικά και παιδαγωγικά τρόπους και με συγγράμματα ανανεωμένα, που θα αξιοποιούν την αποκτημένη εμπειρία.

- δημιουργήσει ένα πνευματικό περιβάλλον που θα ευνοεί την πνευματική αναζήτηση και το διάλογο.
- 3) Η πολιτεία πρέπει να:
- εμπλουτίσει τις βιβλιοθήκες με νέα βιβλία, ικανά να προσελκύσουν ένα μεγάλο μέρος των πολιτών και να καλλιεργήσουν τη φιλαναγνωστική διάθεση της ευρύτερης κοινωνίας.
 - μεριμνήσει για την καταπολέμηση του αναλφαριθμητισμού μέσα από ειδικά προγράμματα, όπως αυτά της λαϊκής επιμόρφωσης, των ανοιχτών πανεπιστημίων κ.λπ.
- 4) Τα ΜΜΕ επιβάλλεται να:
- χρησιμοποιούν ορθά τη γλώσσα στη διαδικασία σύνταξης των κειμένων και στη μετάδοση ειδήσεων. Να αποφεύγουν τον εντυπωσιοθηρικό λόγο, τις εξεζητημένες ή λαϊκίστικες εκφράσεις που λειτουργούν παραμορφωτικά στο χαρακτήρα και στο περιεχόμενο της γλώσσας.
 - συμπεριλάβουν στο πρόγραμμά τους ειδικές εκπομπές, σχετικές με τη γλώσσα, μεταξύ αυτών και εκείνες που συνδυάζουν τη γλωσσική άσκηση με την ψυχαγωγία.
 - περιορίσουν τις ξενόγλωσσες τηλεοπτικές σειρές ή να τις μεταγλωττίσουν με επιλεγμένες μεταφραστικές αποδόσεις.
 - αναβαθμίσουν, γενικότερα, τα προγράμματά τους, ώστε να αναδεικνύουν πνευματικής υφής ενδιαφέροντα και να συμβάλουν στην πνευματική καλλιέργεια του δέκτη.

Επίλογος:

Η γλώσσα αντικατοπτρίζει την κουλτούρα ενός ανθρώπου. Γι' αυτό απαραίτητο είναι ο κάθε νέος με τη συμβολή των φορέων αγωγής να συνειδητοποιήσει την αξία της γλώσσας τόσο για την ορθή έκφραση σκέψεων και συναισθημάτων, όσο και για τη διατήρηση της εθνικής ταυτότητας.